

**QORTI ĊIVILI
PRIM'AWLA**

**ONOR. IMĦALLEF
LAWRENCE MINTOFF**

Seduta tal-21 ta' Ġunju, 2018

Rikors Maħluf Numru 1221/2015 LM

Kalataka Limited (C58107)

vs.

Fahrenheit Freight Forwarders Co. Limited (C17421)

Il-Qorti,

Rat ir-Rikors Maħluf ipprezentat fid-29 ta' Diċembru, 2015 mis-soċjetà attriċi **Kalataka Limited (C58107)**, u maħluf minn Jan Pantzar, debitament awtorizzat, (minn issa 'l quddiem "is-soċjetà attriċi"), li jgħid kif ġej:

- 1. Illi s-soċjetà intimata Fahrenheit Freight Forwarders Co. Limited wettqet servizzi ta' ġarr ta' merkanzija li waslet Malta minn Genoa, l-Italja fl-20 ta' Jannar, 2015, kif jidher mill-polza ta' kargu GOA024A, kopja ta' liema avviż tal-wasla qed tiġi hawn annessa bħala 'Dok. A1';*

2. *Illi l-merkanzija li nġarret, li kienet komposta minn oġġetti, speċifikament ġelati, li kellhom jinżammu ffrizati f'temperaturi prestabbiliti bejn il-partijiet, ġiet iddanneġġata għar-raġuni illi waqt il-ġarr tal-merkanzija ma kinitx maħżuna fil-medda tat-temperatura prestabbilita bejn il-partijiet;*
3. *Illi minħabba illi l-merkanzija li nġarret mis-soċjetà intimata ma tistax tintuża għall-għan li għalih nġarret, is-soċjetà rikorrenti Kalataka Limited sofriet, u għadha ssofri d-danni;*
4. *Illi permezz ta' ittra uffiċjali tal-25 ta' Novembru, 2015, li hi hawn annessa bħala 'Dok. A2', is-soċjetà rikorrenti kienet żammet lis-soċjetà intimata responsabbli in dolo, mora u culpa għall-merkanzija li kienet iddanneġġata waqt il-ġarr, u interpellat lill-istess soċjetà intimata sabiex tersaq għall-aċċettazzjoni ta' responsabilità, għal-likwidazzjoni u għall-ħlas tad-danni sofferti mis-soċjetà rikorrenti;*
5. *Illi s-soċjetà rikorrenti għandha interess li ssir il-likwidazzjoni u l-ħlas tad-danni sofferti minħabba tal-aġir u/jew nuqqas ta' aġir tas-soċjetà intimata;*

Għaldaqstant titlob bir-rispett lil din l-Onorabbli Qorti sabiex jogħġobha, salv kwalsiasi provvediment ieħor xieraq u opportun li din l-Onorabbli Qorti jogħġobha:

- i) Tiddikjara u tiddeċiedi illi s-soċjetà intimata hi responsabbli għad-danni sofferti mis-soċjetà rikorrenti;*
- ii) Tillikwida d-danni hekk sofferti mis-soċjetà rikorrenti anke bl-opera ta' periti nominandi;*
- iii) Konsegwentement tordna lis-soċjetà intimata tħallas l-ammont hekk likwidat bħala dovut in linea ta' danni;*

Bl-ispejjeż u bl-imgħaxijiet sad-data tal-pagament effettiv. Is-soċjetà intimata minn issa inġunta għas-subizzjoni.

Rat ir-Risposta Maħlufa tas-soċjetà konvenuta **Fahrenheit Freight Forwarders Co. Limited (C17421)**, ikkonfermata bil-ġurament minn Alexander Mallia (K.I. 215766M), debitament awtorizzat, (minn issa 'l quddiem "is-soċjetà konvenuta"), li ġiet ipprezentata fit-2 ta' Frar, 2016, li biha eċċepiet:

- 1. Illi preliminarjament it-talbiet tas-soċjetà rikorrenti huma infondati fil-fatt u fid-dritt u għalhekk għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż;*
- 2. Illi fil-mertu u mingħajr preġudizzju għal dak espost fuq, it-talbiet tas-soċjetà rikorrenti għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż stante li s-soċjetà intimata ma taħti xejn għall-allegati danni u għalhekk ma hemm ebda danni x'jiġu likwidati fil-konfront tagħha;*
- 3. Illi fil-mertu wkoll u mingħajr preġudizzju għal dak espost fuq, is-soċjetà rikorrenti għandha ġġib prova tal-allegat danni minnha sofferti;*
- 4. Illi fi kwalunkwe każ u mingħajr preġudizzju għall-premess, il-ġarr mertu ta' din il-kawża huwa regolat bir-regoli tal-konvenzjoni CMR inkorporat permezz ta' Kap. 486 tal-Liġijiet ta' Malta, u għalhekk huma appikabbli l-limitazzjonijiet li jippreskrivu l-istess regoli, b'mod partikolari l-artikolu 23 tal-imsemmija konvenzjoni;*
- 5. Salv eċċezzjonijiet ulterjuri skont il-liġi.*

Rat l-atti kollha tal-kawża.

Rat id-dokumenti li ġew esebiti in atti.

Semgħet ix-xhieda prodotti mill-partijiet.

Rat il-verbal tal-udjenza tal-5 ta' Frar, 2018, fejn il-partijiet ingħataw il-fakultà li jipprezentaw noti ta' sottomissjonijiet u fejn il-kawża tħalliet għas-sentenza.

Il-kwistjoni bejn il-partijiet

Is-soċjetà attriċi tallega li sofriet danni meta l-ftehim li kellha mas-soċjetà konvenuta għall-ġarr ta' merkanzija konsistenti f'elfejn u erbgħin kilogramma ġelat (2,040 kg), li tgħabbew minn Franza u twasslu Malta mis-soċjetà konvenuta, ma ġiex onorat skont it-termini pattwiti bejn il-partijiet, u dan minħabba li l-ftehim li kellhom li l-merkanzija tingarr f'temperaturi prestabbiliti, ta' bejn tmintax u ħamsa u għoxrin grad taħt iz-zero, ma ġiex onorat għal partijiet mill-vjaġġ li dam madwar ħamest ijiem, bir-riżultat li l-merkanzija inkwistjoni sofriet ħsara u ma setgħetx tintuża mis-soċjetà attriċi. Is-soċjetà attriċi argumentat li hi għandha rabtiet kuntrattwali ma' kumpannija Franċiża u hemm *standards* komuni għall-kumpanniji kollha li jiffurmaw parti mill-katina ta' ħwienet bl-isem ta' 'Amorino' li l-prodotti mibjugħa minnhom iridu jikkonformaw magħhom għal raġunijiet ta' kwalità. Il-kawża odjerna nfetħet b'talba speċifika sabiex din il-Qorti ssib lis-soċjetà konvenuta responsabbli għad-danni sofferti mis-soċjetà attriċi, kif ukoll sabiex din il-Qorti tillikwida d-danni allegatament sofferti mis-soċjetà attriċi u tikkundanna lis-soċjetà konvenuta għall-ħlas tal-istess. L-attriċi qiegħda titlob danni għall-ispejjeż li saru sabiex setgħet tinx tara din il-merkanzija, u għat-telf ta' profitti sofferti minnha in vista tal-fatt li l-istess merkanzija ma setgħetx tinbiegħ, anzi intremiet.

Is-soċjetà konvenuta wiegħbet li l-attriċi m'għandhiex raġun tagħmel dawn it-talbiet, la fil-fatt u lanqas fid-dritt, u dan minħabba li mhuwiex minnu li l-merkanzija li ġiet ittrasportata ma kinitx tajba sabiex tintuża, anzi minn testijiet li saru fuq il-prodotti, instab li dawn kienu tajbin sabiex jiġu kkunsmati mill-bniedem. Barra minn hekk is-soċjetà konvenuta tiċhad li kien hemm

ħinijiet li fihom huma naqsu milli jżommu mat-temperaturi prestabbiliti bejn il-partijiet. Is-soċjetà konvenuta ċċitat ir-regoli tal-Konvenzjoni CMR (*Convention for the International Carriage of Goods by Road*) sabiex issostni l-argument tagħha li hi m'għandhiex tinzamm responsabbli għad-danni li qiegħda tilmenta minnhom is-soċjetà attriċi.

Provi u riżultanzi

Is-soċjetà attriċi pprezentat għadd ta' dokumenti, fosthom notifika tal-wasla tal-merkanzija¹, li tindika li waslu elfejn u erbgħin kilogramma (2,040 kg) ta' ġelat minn barra, bil-polza ta' kargu GOA024A, kif ukoll kopja tal-ittra uffiċjali mibgħuta lis-soċjetà konvenuta sabiex tinterpellaha għall-ħlas tad-danni wara li l-merkanzija waslet danneġġjata in vista tal-fatt li ma nżammitx f'temperaturi prestabbiliti u idoneji.² Is-soċjetà attriċi pprezentat ukoll notifika bil-*claim* kontra l-*carrier* (is-soċjetà konvenuta)³, li tiddekrivi t-telf soffert minnha bħala '*frozen food cargo not fit for consumption because of a break in the cold chain during transport*'. L-istima tat-telf soffert minnha kienet ta' €13,616.30 spiża għax-xiri tal-merkanzija, €1,223.66 spiża għall-ġarr tal-merkanzija, u spejjeż marbuta mas-servizz sabiex l-istess merkanzija setgħet tintrema wara li kienet ilha maħżuna għal xi żmien f'*cold stores*, kif ukoll tat-telf ta' negozju proġettat stante li din ma setgħetx tinbiegħ mis-soċjetà attriċi.

¹ A fol. 4 tal-proċess.

² A fol. 5 tal-proċess.

³ A fol. 8 tal-proċess.

Is-soċjetà attriċi pprezentat l-*affidavit* ta' **Jan Pantzar**⁴, direttur tal-istess soċjetà, li kkonferma li r-relazzjoni professjonali tas-soċjetà attriċi mas-soċjetà konvenuta bdiet fil-bidu tas-sena 2014, wara li s-soċjetà konvenuta għamlitilhom offerta għall-ġarr ta' diversi oġġetti minn Orly, fi Franza, għall-imħażen tas-soċjetà Applecore Foods f'Malta. Is-soċjetà konvenuta offriet tariffi differenti għal oġġetti differenti li kellhom jingarru, u r-rata għal oġġetti li kellhom jingarru f'temperatura ta' inqas minn 25 grad Celsius taħt iz-zero (-25C) kienet ogħla mir-rati stabbiliti għal oġġetti oħrajn. Ix-xhud qal li l-oġġetti li kellhom bżonn jingarru (speċifikament ġelati u konfezzjonijiet iffriżati bħal kejkijiet u *macarons*) kellhom jinżammu f'temperatura bejn -25 u -18 grad Celsius skont ir-regoli tal-Unjoni Ewropea u dawk Franciżi, sabiex ma ssirilhomx ħsara, u dan minħabba fl-ingredjenti li jintużaw għall-manifattura tagħhom. Ix-xhud spjega r-rekwizit tat-temperatura b'dan il-mod:

"Since we are required to maintain a high level of quality and food-handling standard in relation to how the frozen goods are kept, the products would have to be destroyed if it is not kept at temperatures of colder than -18 degrees (i.e. if the cold chain is broken)."

Ix-xhud qal li tul ir-relazzjoni tas-soċjetà attriċi mas-soċjetà konvenuta matul iż-żmien, kien hemm episodju ieħor fejn l-oġġetti ttrasportati ma ġewx aċċettati minnhom minħabba li ma kinux konformi mal-kundizzjonijiet stabbiliti, iżda fl-istanza l-oħra s-soċjetà konvenuta kienet aċċettat ir-responsabbiltà għan-nuqqas tagħha li tosserva t-temperaturi prestabbiliti, u s-soċjetà attriċi kienet tħallset għad-danni sofferti minnha mis-soċjetà tal-assigurazzjoni. Ix-xhud spjega li hekk kif l-oġġetti ttrasportati jaslu fl-imħażen,

⁴ A fol. 18 u 19 tal-proċess.

issir verifika tat-temperatura fuq kampjun, u jekk ir-rizultat ma jkunx wieħed aċċettabbli, jittieħed kampjun ieħor. Jekk ir-rizultat jerga' ma jkunx aċċettabbli, l-oġġetti jiġu riġettati.

Ix-xhud qal li dakinhar li waslet din il-merkanzija partikolari, hu kien irċieva telefonata mingħand Martin Gatt, id-direttur ta' Applecore (il-cold stores fejn kienu jitwasslu l-oġġetti kif jaslu Malta) li kien qallu li t-temperatura li kienet qiegħda tiġi rreġistrata kienet dik ta' -10 Gradi Celsius, li hi oġħla mit-18 Gradi Celsius kif kien ġie mifthiem. Ix-xhud jgħid li mar hu personalment fl-imħażen u ħa miegħu termometru *infrared* sabiex ikun jista' jiċċekkja t-temperatura tal-oġġetti ttrasportati, u sab li l-oġġetti kienu ngarru f' temperatura oġħla minn dik maqbula bejn is-soċjetà attriċi u dik konvenuta. Hu qal li f'dak il-mument kien informa lir-rappreżentant ta' Fahrenheit Limited li l-oġġetti ma kinux ser jiġu aċċettati mis-soċjetà attriċi:

"Fahrenheit asked Applecore employees to store the goods we had not accepted in their cold rooms until Kalataka was inclined to take the goods. Kalataka was obviously not going to accept the goods in their deteriorated condition, thus the goods remained at Applecore for storage. I called the Kalataka insurance claim adjusters, Bernard Farrugia, who came to the warehouse on the 21st of January, 2015 and Fahrenheit also sent a claims adjuster over to do an inspection of the goods at the same time. Applecore, however, could not keep the goods any longer and I believe around April 2015, the goods had to be moved. Fahrenheit even sent us a bill to cover the storage of the pallets at Applecore."

Xehed ukoll bil-proċedura tal-*affidavit* **Azzedine Boubguira**⁵, direttur ta' Kalataka Limited, li wkoll ikkonferma li qabel l-incident inkwistjoni, kien hemm incident ieħor mas-soċjetà konvenuta, fejn konsenja partikolari kienet

⁵ A fol. 35 sa 37 tal-proċess.

twasslet fl-imħażen ta' Applecore f'temperaturi ogħla minn dawk prestabbiliti mill-partijiet. Id-danni sofferti fl-incident precedenti kienu tħallsu mis-soċjetà assiguratrici ta' Fahrenheit Freight Forwarders Limited, filwaqt li l-oġġetti li ġew iddanegġjati, kienu ġew distrutti u ntremew. Hu speċifika li l-oġġetti li jkunu ser jiġu ttrasportati qatt ma jiġu assigurati min-naħa tas-soċjetà attrici, u dan minħabba li parti mill-inkarigu li għandha s-soċjetà konvenuta huwa li tikseb kopertura b'assigurazzjoni tal-materjal li jkun ser jiġi ttrasportat minnha. Ix-xhud jallega li kien hemm diversi nuqqasijiet loġistiċi min-naħa tas-soċjetà konvenuta, u meta talab *records* tat-temperaturi (*temperature logs*), ta' waqt it-traġitt, min-naħa tas-soċjetà konvenuta kienu qalulu li dawn ir-*records* kienu diġà ġew mgħoddija lis-soċjetà assiguratrici, u li hu seta' jikseb dawn ir-*records* mingħand is-soċjetà assiguratrici. Meta sar kuntatt mas-soċjetà assiguratrici sabiex jintalbu l-logs tat-temperatura tul it-traġitt, is-soċjetà attrici giet mgħarrfa illi kienu r-rappreżentanti ta' Fahrenheit li kellhom jipprovdu r-registri tat-temperatura, peress li s-soċjetà attrici kienet l-klijenta u kienet qiegħda tħallas għas-servizz. Ix-xhud qal li fis-27 ta' Jannar, 2015 hu kien bagħat ittra lis-soċjetà konvenuta, fejn iddeskriva l-ħsarat u ta wkoll stima tal-ispejjeż, u infurmaha li hija kienet ser tinzamm responsabbli għad-danni sofferti mill-attribuci. Ix-xhud qal li r-*records* tal-logs tat-temperatura kienu waslu għandu mingħand is-soċjetà tal-assigurazzjoni u mhux mingħand is-soċjetà konvenuta.

L-attribuci pprezentat ukoll *affidavit* ta' **Paolo Benassi**⁶, kofundatur u *operations general manager* tal-katina 'Amorino', li spjega li r-rwol tiegħu fil-kumpannija huwa li jiżgura li l-prodotti manifatturati f'Parigi jkunu tal-ogħla kwalità u

⁶ A fol. 44 u 45.

sabiex jintlaħaq dan l-għan, hemm il-ħtieġa li kull fornitur ta' xi servizz fil-katina tal-provvista, isegwi r-regolamenti stretti imposti mill-kumpannija, fosthom il-ħarsien tat-temperaturi kesħin ta' $-18\text{ C} \pm 2\text{ C}$:

"If the cold chain is broken at any stage and the products are exposed to a higher temperature than that established, the products would no longer be in compliance with our quality requirements anymore. The change in temperature would ruin them and they would no longer be considered fit for sale or consumption and would have to be discarded."

Fl-udjenza tas-17 ta' Mejju, 2016, il-Qorti semgħet ix-xhieda ta' **Martin Gatt**⁷, direttur ta' Applecore Foods, prodott mis-soċjetà attriċi, li kkonferma li fiż-żmien li fih seħħ l-każ mertu tal-kawża, is-soċjetà attriċi kienet tagħmel użu mis-servizzi ta' Applecore biex taħzen għandha l-gelati li timporta. Hu qal li l-kumpannija tiegħu m'għandha l-ebda relazzjoni mas-soċjetà konvenuta u li l-uniku involviment tas-soċjetà konvenuta mas-soċjetà Applecore kien li din kienet twassal l-oġġetti impurtati fl-imħażen ta' Applecore. Hu qal li huma kienu jirċievu ordni mingħand is-soċjetà attriċi permezz ta' *email*, u sussegwentement kienu jassiguraw li l-ordni tingabar u titqassam. Hu qal li fir-rigward ta' dan il-każ partikolari, hu kien fl-imħażen ta' Applecore meta waslet il-konsenja tal-gelati, u kien hu li induna li t-temperaturi kif mitluba minn Kalataka ma kinux inżammu. Hu qal li hekk kif infetħu l-bibien tat-trakkijiet ta' Fahrenheit, hu seta' jara li xi oġġetti kienu waqgħu minħabba li ma kinux stivati tajjeb, u hekk kif messhom induna li l-oġġetti ma kinux iffriżati kif suppost, u li t-temperatura ma kinitx dik miftiehma. Hu qal li għamel testijiet *b'temperature gun* u kien hemmhekk li kkonferma li t-temperaturi miftiehma ma kinux inżammu. Hu qal li hu kien jaf b'dawn ir-rekwiżiti tat-temperatura,

⁷ A fol. 53 sa 56 tal-proċess.

minħabba li t-temperatura li kellha tinzamm kienet stabbilita fuq il-*proforma* li rċevew minn barra.

Fl-udjenza tas-17 ta' Ottubru, 2016, ittella' jixhed **Bernard Farrugia**⁸, *direttur ta' Resolve Consulting Limited*, li hi '*loss adjusting firm*', jew aħjar li tevalwa l-*claims* li jsiru f'isem soċjetajiet tal-assigurazzjoni. Ix-xhud qal li f'dan il-każ, huma tqabbd u jagħtu s-servizzi tagħhom minn Mapfre Insurance, u li kien sar *survey* tal-konsenja fl-istabbilimenti tal-Applecore Foods ġewwa l-Hard Rocks Business Park, in-Naxxar, fit-22 ta' Jannar, 2015. Il-merkanzija kienet tikkonsisti f'erba' *pallets* ġelat, ippakkjati f'kaxxi individwali u mgeżwra fil-plastik. Hu qal li mill-ewwel induna li kien hemm kristallizzazzjoni u li wħud mill-prodotti deheru deterjorati. Hu kompli jispjega dwar il-proċess tal-kristallizzazzjoni u x'jindika:

"Crystallization is normally caused when there is a break in the cold chain so if the said temperature is minus twenty for example and the temperature rises, one of the common things to happen to food products is water crystallization."

Hu qal li l-Awtoritajiet tas-Saħħa tal-Port ġew infurmati u mitluba jagħmlu t-testijiet u l-verifiki tagħhom, iżda għal xi raġuni dawn it-testijiet ma setgħux isiru min-naħa tagħhom, u kellu jitqabbd laboratorju indipendenti sabiex setgħu jsiru dawn it-testijiet. Ir-riżultati tat-testijiet li saru minn dan il-laboratorju indipendenti ġew ipprezentati⁹, fil-forma ta' *Certificate of Analysis*, iffirmit minn Louis Jaccarini, li kkonkluda hekk:

'Microbiology tests do not show any abnormal counts in the samples tested. Physical examination of the samples does not show any overt melting although

⁸ A fol. 63 sa 69 tal-proċess.

⁹ A fol. 74 tal-proċess.

some crystallisation was present. However, the temperature logs provided indicate a temperature rise up to -1.5 C on date 19/01/2015 at time 17.06:38.'

L-attriċi ppreżentat ukoll nota bi prospett tal-projezzjoni tal-profitt potenzjali tas-soċjetà attriċi mill-bejgħ tal-prodotti mertu ta' din il-kawża, flimkien ma' fattura tas-soċjetà konvenuta għat-trasportazzjoni tal-prodotti inkwistjoni, fattura għall-magazzinaġġ tal-prodotti inkwistjoni fil-facilità tal-Unistores minn Mejju tal-2015 sa Awwissu tal-2015 li qed jiġu kkalkolati fl-ammont ta' €168 fix-xahar, u riċevuta għall-ispiza għad-distruzzjoni tal-prodotti ta' incident simili li seħħ fl-2014, li kienet ammontat għal €1330.¹⁰ Il-profitt gross ipprojetat kien ta' €33,607.08, *stante* li s-soċjetà attriċi kienet qiegħda tippretendi dħul totali ta' €55,607.08 mill-bejgħ ta' din il-konsenja partikolari.

Fl-udjenza tal-25 ta' Jannar, 2017, tressaq **Jan Pantzar**, sabiex jixhed in kontroezami¹¹, li kkonferma li fuq medda ta' ħdax-il xahar, is-soċjetà attriċi kellha żewġ episodji simili mas-soċjetà konvenuta, għalkemm fl-ewwel incident il-varjazzjonijiet fit-temperatura ma kinux daqstant differenti minn dawk rikjesti. Ix-xhud ikkonferma li fl-ewwel kwistjoni li kienet inqalġhet, l-ispejjeż kienu tħallsu mis-soċjetà assiguratrici ta' Fahrenheit Freight Forwarders Company Limited, iżda ma kienx jaf jagħti r-raġuni għalfejn l-ispejjeż inkorsi fir-rigward tat-tieni konsenja ma tħallsux mis-soċjetà assiguratrici wkoll. Ix-xhud qal li f'April tas-sena 2015, Applecore kienu infurmawh li ma setgħux ikomplu jaħżnu l-merkanzija għandhom, u li hu kien ta struzzjonijiet sabiex il-*pallets* inkwistjoni jiġu ttrasferiti fl-imħażen tal-Unistores. Jan Pantzar qal li sa fejn jaf hu ħadd ma ħallas lil Applecore għall-

¹⁰ A fol. 79 sa 86 tal-proċess.

¹¹ A fol. 88 sa 92 tal-proċess.

ispejjeż marbuta mal-magazzinaġġ tal-oġġetti u li hu qatt ma kien informa lil Fahrenheit li l-oġġetti kienu ser jiġu mċaqaqqa mill-imħażen ta' Applecore.

Fl-udjenza tas-6 ta' Marzu, 2017 xehed **Alessandro Mallia**¹², *direttur* ta' Fahrenheit Freight Forwarders Company Limited, imressaq mis-soċjetà konvenuta, li qal li Kalataka kienet bagħtet *email* lis-soċjetà konvenuta bl-inkarigu li jingabru erba' *pallets* minn Franza, li kellhom jinżammu refriġerati fi *trailer* bit-temperatura kkontrollata. Ix-xhud qal li l-prodotti telqu minn Franza fil-15 ta' Jannar, 2015 u waslu Malta fid-19 ta' Jannar, 2015. Hekk kif il-merkanzija waslet Malta, din ittieħdet fl-imħażen ta' Applecore li jinsabu fl-inħawi tan-Naxxar. Hu qal li l-merkanzija ttieħdet għand Applecore fl-20 ta' Jannar, 2015, u fil-mument li nfetħu l-bibien tat-*trailer* ġie nnutat li *pallet* minnhom ma kienx f'postu, u r-rappreżentant tal-Applecore irrangaha. Ix-xhud qal li ftit wara huma infurmaw lil Assicura Insurance Brokers sabiex jibagħtu *s-surveyor* tagħhom fuq il-post u kien intbagħat is-*surveyor* Joe Buhagiar minn H. Vassallo & Associates. Ix-xhud qal li kopja tal-*logs* tat-temperaturi li nżammu kienet ingħatat lilu mis-sewwieqa tat-*trailers*. Ix-xhud qal li l-ispejjeż marbuta mal-ħażna ta' dawn l-oġġetti fl-imħażen tal-Applecore għamlet tajjeb għalihom is-soċjetà konvenuta, u li dawn inżammu għand Applecore fuq struzzjonijiet ta' Kalataka nnifisha. Ix-xhud ikkonferma li l-polza tal-assigurazzjoni tas-soċjetà konvenuta hi koperta minn Mapfre Middlesea, u li meta huma kkuntattjaw lil Mapfre Middlesea dwar din il-*claim*, dawn qalulhom li ma kienx hemm problemi bil-merkanzija, u li kienu qegħdin jirrifjutaw li jħallsu. Mistoqsi jafx il-konsenja x'sar minnha, ix-xhud wieġeb li ma jafx.

¹² A fol. 94 sa 96 tal-proċess.

Fl-udjenza tal-5 ta' April, 2017, xehed **Joseph Buhagiar**¹³, prodott mis-soċjetà konvenuta, li qal li hu jaħdem ma' H. Vassallo & Associates bħala *cargo surveyor*, u li ilu jokkupa din il-kariga għal tletin sena. Hu qal li hu tqabbaad jispezzjona l-merkanzija u li l-inkarigu ngħatalu fil-21 ta' Jannar, 2015, filwaqt li l-ispezzjoni tal-merkanzija saret fit-22 ta' Jannar, 2015. Ix-xhud ikkonferma li preżenti waqt l-ispezzjoni kien hemm Frank Grizar u Jan Panzar, diretturi ta' Kalataka Limited, kif ukoll Martin Gatt, direttur ta' Applecore Limited u Bernard Farrugia, *surveyor* f'isem ir-riċevituri. Dwar il-kundizzjoni tal-merkanzija, ix-xhud qal hekk:

"The condition of the cargo was that it had a minor formation of frost at the top. Ice formation which in my opinion was quite minor."

Dwar il-kundizzjoni ġenerali tal-merkanzija x-xhud qal:

"It wasn't that bad. It had a good resale value in my opinion as I said ..."

Mistoqsi jekk għandux informazzjoni dwar il-mod kif il-merkanzija tgħabbiet fuq it-*trailer* minn Franza għal Malta, ix-xhud wieġeb li hu m'għandux dik l-informazzjoni. Dwar il-*logs* tat-temperatura li nżammu, u li kopja tagħhom kienet għad-dispożizzjoni tax-xhud, dan wieġeb li:

"In my opinion, the chain of temperature as requested was never broken. In fact there is overlapping, when the cargo was taken to Fahrenheit, the oncarrying reefer was pre-cooled. It was prepared and for an hour it was cleaned or whatever, then the cargo was placed inside and it was I believe, -19 when it was placed inside. The temperature in my opinion was not broken."

¹³ A fol. 113 sa 117.

Dwar il-varjazzjonijiet fit-temperatura li rrizultaw mil-logs ipprezentati mis-soċjetà attriċi, ix-xhud wieġeb li:

“I have to explain that the first trailer which was trailer number 875, had the cargo inside it until more or less seventeen hundred of the 19th January. The other container which received the pallets of ice cream, received the cargo obviously after that time. Now, the discrepancy which is being said is between the fifteen hundred hours, fifteen fifty five, sixteen hundred hours, till seventeen twenty six. So basically we are saying that at this time, probably, the oncarrying container, because you cannot that from point 8 or whatever it is come up to -19 in what, ten minutes, so there was a cleaning, a setting and switched off. More or less that was the time when the pallets were placed inside.”

Hu qal ukoll li ma jaħsibx¹⁴ (enfasi tal-Qorti) li f’dak il-ħin, il-merkanzija kienet fit-trailer. Fl-udjenza tad-29 ta’ Mejju, 2017 reġa’ xehed Joseph Buhagiar dwar il-fatt li fl-udjenza ta’ qabel kien qal li kien hemm *overlap* fil-logs tat-temperaturi miżmuma. Dawn l-*overlaps* huma minħabba li fir-rigward tal-ewwel trailer il-log jispicċa fid-19 ta’ Jannar, fil-17:06, filwaqt li fir-rigward tat-tieni trailer, il-log jibda fid-19 ta’ Jannar, fil-11:07. Hu qal li jista’ jkun li t-tieni trailer kien qiegħed jigi:

“pre-tipped, in the sense that it was switched on to actually confirm that it was working well and the temperature could descend as requested.”

Ix-xhud qal li meta jkun hemm bidla minn *container* għal ieħor, ikun hemm ħin li fih is-sistema ta’ tkessiħ tintefa’ u dan minħabba li ħadd mhu se jidħol f’kompartiment fejn it-temperatura tkun -20 C. Hu qal li anki jekk il-merkanzija giet ittrasferita fit-tieni trailer f’temperatura ta’ -15 C, ma jstax

¹⁴ Enfasi ta’ din il-Qorti.

jingħad li nkisret il-katina tat-temperatura, u spjega l-kristallizzazzjoni li kienet viżibbli fuq il-merkanzija billi qal hekk:

“First of all, if you have a fractual temperature however slight it is, even if you buy an ice-cream, a normal ice-cream ... you see crystallisation.”

Ix-xhud ikkonferma li l-varjazzjonijiet fit-temperatura huma prassi normali f’dan ix-xogħol, u li din tiġri ħafna drabi meta l-merkanzija tkun qiegħda titgħabba minn *trailer* għal ieħor, jew saħansitra meta tkun qiegħda titgħabba sabiex tingarr l-ewwel darba mid-destinazzjoni originali tagħha.

Fl-udjenza tad-29 ta’ Mejju, 2017, xehdet **Denise Gauci Condorato**¹⁵ li hija impjegata mas-soċjetà assiguratriċi Mapfre Middlesea plc, li xehdet li Mapfre Middlesea ma kinitx disposta li tagħmel ħlasijiet taħt dik il-polza partikolari, u dan minħabba fil-mod kif ġew ittrasportati l-oġġetti. Hi pprezentat numru ta’ *emails*, bil-konversazzjonijiet li kien hemm dwar din il-kwistjoni. Hekk pereżempju, f’*fol.* 156, hemm *email* li Bernard Farrugia bagħat lil Lucienne Cini (rappreżentanta tal-Middlesea) fejn dan qal hekk:

“We have discussed the matter with QAL who confirmed that they performed tests on 5 samples as detailed in their report. QAL confirmed that the crystallisation present in the samples does not make the products dangerous for consumption, but it does reduce the quality. The main effect is that the products’ texture changes and feels crunchy. The samples represent the majority of the products as can be seen from the attached invoice, and that is why Kalataka is claiming a total loss.”

¹⁵ A *fol.* 146 u 151 sa 152 tal-proċess.

Email oħra li tinsab *a fol. 157* mibgħuta minn Bernard Farrugia lil Lucienne Cini wkoll tittratta t-testijiet li saru fuq il-prodotti kkonsenjati, u l-mittent ikkonferma li mit-testijiet li saru:

“there were no adverse microbiology results; there was crystallisation in the product. There were breaks in the cold chain on:

- *19th January 2015 between 15:40 and 18:11 when the temperature rose up to 7.1 degrees;*
- *20th January 2015 – confirmed by Martin Gatt, AppleCore director. Mr Gatt confirmed that the cargo was delivered by Fahrenheit between 0900 and 1000 hours and the temperature was found to be about -10 degrees.*

The insured’s claim is based on the fact that the ice cream manufacturer does not allow the product to be sold and therefore has no commercial value, and that the product’s appearance has deteriorated.”

Il-kontenut ta’ dawn l-*emails* ġie spjegat ukoll *f’email*¹⁶ mibgħuta minn Azzedine Boubgaira lil Lucienne Cini u lil Bernard Farrugia, fejn dan qal hekk:

“Our case here is about the freighter not respecting the transport conditions by violating, not only the terms of our agreement but also the European regulations for food safety by breaking the cold-chain (as confirmed by the Lab report). The break in the cold chain results in the melting of the ice cream products and crystallisation after re-freezing that destroys the quality and visual aspects of the products. In which case, our franchisor and products supplier prohibits us from selling such damaged goods.”

Il-pożizzjoni li ħadet is-soċjetà assiguratrici Mapfre Middlesea u r-raġunijiet li għalfejn ma riditx tħallas għal din il-*claim* hi spjegata *f’email* tas-7 t’April, 2015 minn Lucienne Cini lil Kalataka Limited fejn din qaltilha hekk:

¹⁶ *A fol. 160* tal-proċess.

“We reiterate that failure to provide the documented evidence that the ice-cream is not fit for human consumption by the 15th April, 2015 will leave us no option but to repudiate this claim.”

Fl-udjenza tat-8 ta' Jannar, 2018 il-Qorti semgħet ix-xhieda ta' **Elaine Galea**¹⁷, *general manager* tas-soċjetà Fahrenheit Freight Forwarders Co. Ltd., li kkonfermat li s-soċjetà attriċi kienet talbitha tagħmel it-trasportazzjoni ta' erba' *pallets* minn Franza, biex jingiebu Malta. Hi qalet li hekk kif il-konsenja waslet Malta, bdiet tinħatt sabiex tkun tista' tintbagħat il-*cold stores* indikati mill-klijent, u li hekk kif il-konsenja waslet fil-*cold stores*, Fahrenheit Freight Forwarders Co. Ltd. ġew infurmati li l-klijent ma kienx qiegħed jaċċetta x-xogħol u dan minħabba fid-diskrepanza fit-temperatura:

*“Nizzilna mill-ewwel tal-*insurance* u kien mar anki s-*surveyor* u marru xi nies min-naħa tagħna wkoll u t-temperatura ma kinitx nizlet għal xi raġuni valida imma aktar x'hin tiftaħ il-bibien tat-*trailer*, sakemm qed tibda tħott u hekk ovvjament l-arja ta' barra ma' ta' ġewwa, it-temperatura tibda tinżel.”*

Ix-xhud kompliet tispjega li hekk kif tinfetaħ il-bieba tat-*trailer* se jkun hemm taħlit tat-temperatura ta' ġewwa mat-temperatura ta' barra, u dan jaffettwa l-bilanċ tat-temperatura, għalkemm mhux b'tali mod li jsir xi dannu lill-prodott:

*“Min-naħa tagħna konna nfurmajna lill-*insurance* tagħna li huma Assicura u hekk kien mar ukoll Joe Buhagiar min-naħa ta' HR Vassallo, li huwa s-*surveyor* li jaħdem bih it-TT Club, kumpannija tal-*insurance* barranija li ninxurjaw magħha taħt C&R *conditions*. U hemmhekk raw ix-xogħol u kienu talbu lill-klijent biex ikun ċert li l-prodott għadu tajjeb jieħdu l-Port Health ukoll ħalli jiċċekkjaw u jagħmlulu xi testijiet.”*

¹⁷ A fol. 203 sa 204 tal-proċess.

Hi qalet li mit-testijiet li saru fuq il-prodott kien irrizulta li kien hemm xi *defrosting* fil-wiċċ, iżda l-ħsara ma kinitx tali li l-prodott ma setax jinbiegħ jew jiġi kkunsmat. Hija qalet li l-ħlas għall-użu tal-*cold stores* tal-Applecore sar minnhom (is-soċjetà konvenuta), u li l-kuntatt tagħhom ma' Kalataka Limited nkiser meta dawn iddeċidew li jibdew jagħmlu arrangamenti għall-ħażna f'*cold stores* oħra.

Konsiderazzjonijiet Legali

Illi hekk illustrati l-fatti li jagħtu stampa ċara ta' x'inhu dak li ġara bejn il-partijiet f'din il-kawża, u x'inhuma t-talbiet u l-linji difensjonali ta' kull parti, il-Qorti sejra tgħaddi biex tikkunsidra d-diversi aspetti legali li jemerġu minn din il-kwistjoni bejn il-partijiet. Il-partijiet kellhom rabta kontrattwali bejniethom fejn is-soċjetà attriċi qabdet lis-soċjetà konvenuta tippresta servizz ta' trasportazzjoni ta' diversi oġġetti minn Franza lejn Malta, bl-obbligazzjoni speċifika li l-oġġetti li kellhom jingarru riedu jinżammu f'temperatura prestabbilita. Għal dan ir-rekwiżit, is-soċjetà attriċi kienet disposta li tħallas, u fil-fatt ħallset, prezz ogħla milli kieku ma kienx hemm dan ir-rekwiżit. Is-soċjetà attriċi esigiet dan kollu minħabba fir-rabta kontrattwali li hija għandha ma' kumpannija barra minn Malta, jew aħjar ma' dik li tista' titqies bħala l-*mother company* li timponi li l-prodotti mibjugħa f'isimha u taħt il-marka partikolari tagħha¹⁸, ikunu jikkonformaw ma' ċerti *standards*, u li anki waqt li qegħdin jiġu ttrasportati, ikun hemm ħarsien ta' ċerti rekwiżiti imposti minnha, fosthom li jkun hemm temperatura li kontinwament tkun taħt it-18 C. Is-soċjetà attriċi

¹⁸ Il-marka 'Amorino'.

mhix libera li tiddeciedi hi li tbiegħ prodotti f'isem il-*mother company* u fornuti lilha mill-*mother company*, jekk jirriżultalha li l-*standards* imposti fuqha ma ġewx osservati, għaliex dan ikun ifisser li l-obbligi tagħha *vis-à-vis* il-*mother company* f'dan il-każ, ma jkunux ġew onorati.

Illi mix-xhieda prodotti jirriżulta ppruvat xjentifikament li l-merkanzija miġjuba Malta kellha problema bil-kristallizzazzjoni kif xehdu diversi mix-xhieda prodotti, u mir-ritratti esebiti jidher ċar li wħud mill-konfezzjonijiet tilfu l-forma tagħhom, riżultat tal-fatt li wara li nħallu l-affarijiet, dawn reġgħu ġew iffriżati. Mil-*logs* tat-temperaturi esebiti, kif ukoll minn dak li xehdu Prattikament ix-xhieda kollha prodotti mill-partijiet, inkluż xhieda li tressqu mis-soċjetà konvenuta, jirriżulta ppruvat li l-*cold chain* li tant saħqu fuqha r-rappreżentanti tas-soċjetà attriċi, ġiet interrotta għal xi ħin tul il-vjaġġ, u dan minkejja l-enfasi li saret mis-soċjetà attriċi li t-temperatura kellha tkun ta' ċertu grad għat-tul tal-vjaġġ kollu.

Għal dan in-nuqqas, jew aħjar għal dan il-ksur tal-obbligu kuntrattwali speċifiku li t-temperatura tinżamm f'ċertu livell, ix-xhieda mressqa mis-soċjetà konvenuta ttentaw jagħtu diversi spjegazzjonijiet, fosthom li t-temperaturi ogħla rreġistrati fil-*logs* ippreżentati, huma attribwibbli u jikkombaću mal-ħinijiet li fihom it-*trailer* kien qed jitnaddaf, sabiex il-merkanzija titgħabba fi *trailer* ieħor, jew li l-varjazzjonijiet fit-temperatura huma riżultat tal-fatt li l-bibien tat-*trailer* infetħu u ngħalqu numru ta' drabi tul il-vjaġġ, u li kull darba li l-arja ta' barra bdiet tidħol fuq ġewwa tat-*trailer*, kienet qiegħda tigi rreġistrata ż-żieda fit-temperatura. L-ebda wieħed mix-xhieda prodotti mis-soċjetà konvenuta ma kien konklussiv fix-xhieda tiegħu, u x-xhieda kollha prodotti minnhom ippruvaw jimminimizzaw is-sinifikat tal-fatt li l-*cold chain*

inkissret għal tul ta' ħin waqt il-vjaġġ, billi ppruvaw jagħtu l-interpretazzjoni tagħhom ta' x'seta' kien jew x'kien aktarx li ġara.¹⁹ Li hu żgur hu li x-xhieda prodotti mis-soċjetà konvenuta lkoll ippruvaw jargumentaw li ladarba l-merkanzija baqgħet tajba sabiex tiġi kkunsmata min-nies, (*fit for human consumption*), u dan kif konkluz mill-esperti li għamlu t-testijiet xjentifiċi fuqha, din ma kellha xejn ħażin, u għaldaqstant l-obbligi tagħhom fil-konfront tas-soċjetà attriċi kienu sodisfatti. Huwa ċar li dan hu l-argument difensjonali ewlieni tal-konvenuta, li ladarba l-merkanzija baqgħet tajba għall-konsum uman, ma kienx hemm ksur tal-obbligi kuntrattwali tagħha fil-konfront tas-soċjetà attriċi.

Din il-Qorti mhix tal-istess ħsieb. Evidentement, il-ftehim bejn il-partijiet huwa fl-għamla ta' kuntratt bejniethom, u għaldaqstant kwalsiasi ksur ta' dan il-ftehim jagħti lok għal-likwidazzjoni ta' danni *ex contractu*. F'deċizzjoni mogħtija minn din il-Qorti diversament presjeduta fl-ismijiet **Av. Dr Louis Cassar Pullicino noe vs. Angelo Xuereb pro et noe**²⁰, danni *ex contractu* ġew deskritti b'dan il-mod:

“Fil-każ ta' azzjoni għal danni naxxenti mir-responsabbiltà *contrattuale* l-attur għandu jipprova li huwa kellu favur tiegħu dik l-obbligazzjoni kuntrattwali u li l-konvenut kien inadempjenti fl-eżekuzzjoni ta' dik l-obbligazzjoni fil-konfront tal-istess attur. F'din it-tip ta' azzjoni huwa l-konvenut li għandu l-oneru ta' prova aktar diffiċli impost fuqu, stante li l-konvenut għandu jiġġustifika l-inadempjenza kuntrattwali tiegħu u jipprova li tali inadempjenza se mai irriżultat minħabba fattur fuq liema ma kellux kontroll.

Fil-każ ta' danni kuntrattwali, hemm obbligazzjoni anteedenti għall-att jew omissjoni li ta lok għall-incident.”

¹⁹ Xhieda Joe Buhagiar: “It wasn't in the trailer I think”.

²⁰ P.A., 03.07.2003.

Illi huwa ċar fil-każ odjern, li d-danni reklamati mis-soċjetà attriċi huma danni sofferti minnha kawża tal-obbligazzjoni li nħolqot bejn il-partijiet xi żmien qabel seħħ l-episodju inkwistjoni. Is-soċjetà konvenuta, f'dan il-każ, kellha l-obbligu li tipprova r-raġunijiet li minħabba fihom hi naqset milli twettaq l-obbligu tagħha, f'dan il-każ, li tassigura li t-temperatura prestabbilita bejn il-partijiet, tinzamm fit-trakkijiet u t-*trailers* użati fit-traġitt, tul il-waqtiet kollha tal-ġarr, anki jekk kien hemm ċirkostanzi li fihom bieb ta' *trailer* kellu jinfetaħ għal xi waqtiet. Kien dan in-nuqqas ta' adempiment mal-obbligi kontrattwali prestabbiliti li wassal għal sitwazzjoni fejn il-merkanzija ttrasportata ma baqgħetx fl-istat ottimu li ppretendiet is-soċjetà attriċi, tant li lanqas biss setgħet tinbiegħ.

Fis-sentenza fl-ismijiet **Dr José Herrera vs. Gaetano Debattista**²¹, il-Qorti stabbiliet illi:

“B’mod ġenerali d-danni jikkonfiguraw ruħhom fit-telf li l-kreditur ikun bata u l-qligħ li jkun ġie mtellef (Art. 1153). Fil-fehma tal-Qorti d-danni kontrattwali *ex culpa* prevedibbli fil-mument tal-kuntratt ma setgħux ħlief ikunu, f’termini ta’ telf, l-erogazzjoni tal-flejjes eżistenti fil-patrimonju tad-danneġġjat. F’termini ta’ qligħ, dan jikkonsisti skont ġudizzju ta’ probabbiltà fil-perdita ta’ dawk l-utilitajiet li l-kreditur seta’ jikkonsegwixxi kieku l-obbligazzjoni tad-debitur tiegħu ġiet adempita. Dan f’sens konkret u mhux merament ipotetiku.”

Illi madanakollu l-Qorti tosserva li d-dokument bil-profitti potenzjali projettati li s-soċjetà attriċi qiegħda tirreklama bħala telf ta’ qligħ minħabba n-nuqqas ta’ bejgħ tal-merkanzija inkwistjoni, la hu ffirmat u lanqas mhu maħluf b’xi mod, jew hu redatt b’mod li jindika li hu dokument awtentiku. Dwar il-

²¹ P.A., 21.04.2004.

produzzjoni ta' dokumenti ta' din ix-xorta, il-Qorti qalet hekk fis-sentenza fl-ismijiet **Chircop Anthony et noe vs. Zammit John noe**²²:

“Il-Qorti ma tistax toqgħod fuq dokument li mhux konfermat minn min irredigieħ, li għandu jkun ukoll passibbli għall-kontro-eżami.”

F'dan ir-rigward, il-Qorti temmen li s-soċjetà attriċi żgur li kellha provi aħjar li setgħet tressaq in sostenn tat-talba tagħha għal-likwidazzjoni tad-danni sofferti fil-forma ta' telf ta' qligħ, bħalma kienu jkunu records ta' bejgħ passat jew *accounts* tal-kumpanija, li setgħu jgħinu lill-Qorti tikkonvinċi ruħha mit-telf li allegatament sofriet is-soċjetà attriċi minħabba li l-merkanzija inkwistjoni ma setgħetx tinbiegħ. Minflok gie pprezentat dokument u lista ta' prodotti bil-prezzijiet magħhom, li la hi ffirmata u lanqas ma fiha spjegazzjoni ta' dawn il-projezzjonijiet fuq liema bażi ġew ifformulati.

In vista ta' dan, il-Qorti tħoss li filwaqt li tiddikjara li s-soċjetà konvenuta għandha tinzamm responsabbli għad-danni sofferti mis-soċjetà attriċi, għandha tillikwida d-danni fil-prezz li tħallas mis-soċjetà attriċi għax-xiri tal-merkanzija, li gie ppruvat li kien jammonta għal tlettax-il elf, sitt mija u sittax-il Euro u tletin ċenteżmu (€13,616.30), is-somma ta' elf, mitejn u tlieta u għoxrin Euro u sitta u sittin ċenteżmu (€1,223.66) rappreżentanti spejjeż għall-ġarr ta' din il-merkanzija, u dan skont dak li jirriżulta minn diversi dokumenti li ġew eseбити fl-atti ta' din il-kawża.²³ Il-Qorti tqis li s-soċjetà konvenuta għandha tagħmel tajjeb ukoll għall-ispejjeż inkorsi mis-soċjetà attriċi għall-ħażna tal-prodotti inkwistjoni fl-imħażen tal-Unistores Limited fiż-żmien li fih l-istess merkanzija ma setgħetx tinzamm fl-imħażen tal-Applecore, li kienu

²² P.A., 14.11.2002.

²³ Fosthom *a fol.* 84, 120 u fol. 126 tal-proċess.

jammontaw għal elfejn, erba' mija u sittin Euro u sitt ċenteżmi (€2,460.06).²⁴ Mill-banda l-oħra ma ngabet l-ebda prova li l-merkanzija inkwistjoni fil-fatt giet distrutta u għaldaqstant il-Qorti ma tistax tillikwida l-ispejjeż marbuta mad-distruzzjoni tal-merkanzija abbażi tal-prezz li tħallas fil-passat għall-istess haġa.

Decide

Għaldaqstant għar-raġunijiet hawn fuq mogħtija, il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi din il-kawża kif ġej:

- 1. Tiċhad l-eċċezzjonijiet kollha tal-konvenuti;**
- 2. Tilqa' t-talbiet attriċi u tistabilixxi li l-ammont totali li għandu jiġi likwidat in linea ta' danni sofferti mis-soċjetà attriċi b'rabta man-nuqqas ta' adempiment tal-obbligi kuntrattwali mis-soċjetà konvenuta, għandu jkun fl-ammont ta' sbatax-il elf u tliet mitt Euro u żewġ ċenteżmi (€17,300.02).**
- 3. Konsegwentement tikkundanna lis-soċjetà konvenuta tħallas lis-soċjetà attriċi s-somma ta' sbatax-il elf u tliet mitt Euro u żewġ ċenteżmi (€17,300.02) bl-imgħax legali mil-lum.**

L-ispejjeż kollha tal-kawża huma a karigu tas-soċjetà konvenuta.

²⁴ Ara l-*invoice* esebita a fol. 85 tal-proċess.

Moqrija.